ಎಂ.ಬಿ. ಪಾಟೀಲ*

ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ದವಸ ಭಂಡಾರಗಳು (ಗ್ರೇನ್ಸ್‌ಬ್ಯಾಂಕ್ಸ್)

ಒಂದು ದೇಶದ ಸಮಗ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇಡೀ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸಾಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ವ್ಯವಹಾರಿಕವಾಗಿ 'ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ದಿಳ್ಳಿಯ ಉದ್ಧಾರ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಭಾರತದ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬಿ ಗ್ರಾಮೋದ್ಧಾರದ ಅನೇಕ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯೂ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಂತರದ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಗ್ರಾಮೀಣರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾದ ಎರಡು ಅತೀ ಮಹತ್ವದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೆಂದರೆ 'ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ' ಮತ್ತು ಸಾಲ ನೀಡುವ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವ್ಯವಸಾಯ ಪತ್ತಿನ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ. ಇವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಆಡಳಿತ ವಿಕೇಂದ್ರಿಕರಣವನ್ನು ಜನ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರೆ ಎರಡನೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡಜನತೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ, ಸಂಘ ಜೀವನ ಸಹಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಲೇವಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಸರ್ವೆಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿ ವ್ಯವಹಾರವು ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರೈತರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿರಿವಂತ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಲಾಭದಾಯಕ ಉಪ ಉದ್ಯೋಗ ವ್ಯವಹಾರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾದಂತೆ, ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಹಣದ ವ್ಯವಹಾರದಂತೆ ಲಾಭದಾಯಕ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯವಹಾರ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು.

ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಶೋಷಣೆ ಮುಂತಾದ ಅವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು

* ಸಂಪಾದಕರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಜಿಟಿಯರ್ ಕಾವೇರಿ ಭವನ ೧ನೆಯ ಮಹಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು–೫೬೦೦೦

ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಸಾಲಿಗನಿಂದ ಸಾಲಗಾರನಿಗೆ ಉಂಟಾಗ ಬಹುದಾದ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತೆ ಸರ್ಕಾರವು ಅನೇಕ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ, ಬಡ್ಡಿದರಗಳನ್ನು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಬಡ ರೈತರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. ದವಸಗಳ ಲೇವಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಡ್ಡಿದರವನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರೇ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಬಡ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದೇ ದವಸದ ಭಂಡಾರಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುಗ್ಗಿಯ ಪೂರ್ವದ ಹಲವಾರು ತಿಂಗಳ ಮೊದಲು, ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು, ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕರು ಮುಂತಾದವರು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಉಳ್ಳವರಿಂದ ಪಡೆದು ಸುಗ್ಗಿಯ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಧಾನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವರು. ಈ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಕಡ'ಅಥವಾ ಕೈಗಡ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಧಾನ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಪ್ರಚಲಿತ ಇದ್ದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ದರದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ಬಡ್ಡಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ. ೨೫೦ ರಿಂದ ೩೦೦ರವರೆಗೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನಿನ ಕಟ್ಟಳೆ, ಭದ್ರತೆ, ನಿಯಂತ್ರಣ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಸುಗ್ಗಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಧಾನ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹ ಇರುವುದರಿಂದ, ಸಾಲಗಾರನು ಸಾಲದ ಮೇಲಿನ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ತೀವ್ರತರವಾದ ಹೆಚ್ಚಳ ಎಂದು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ—ಆದರೆ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆ ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಶೋಷಣೆಯ ಅರಿವಾಗುವುದು. ಬಡರೈತರಿಗೆ ಸುಲಭ ಬಡ್ಡಿಯ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವು ಮತ್ತು ಇತರ ವ್ಯವಸಾಯ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವ್ಯವಸಾಯ ಸಂಘಗಳು ನೆರವಾಗುವಂತೆ ದವಸ ಭಂಡಾರಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗುವವು ಎಂದು ಮನಗಂಡು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬಹು ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.

ದವಸದ ಬಡ್ಡಿದರ :– ೧೯೬೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವು ಕೆಲವು ಆಯ್ದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವರದಿಗಳು ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ :–

ಗುಲಬರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ (ಕೊಡಗನೂರು, ಅಫಜಲ್‌ಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕು) ಈ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು 'ವಾಟೆದ ಜೋಳ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಸುಗ್ಗಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ೬೪ ಸೇರು ಕಡಕೊಟ್ಟು ೯ ತಿಂಗಳ ನಂತರ ೯೬ ಸೇರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು, ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ೪೫ ಸೇರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬಡ್ಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಉದಾಹರಣೆ ಉಂಟೆಂದು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಡ್ಡಿದರ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇದು ಶೇ. ೭೫ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಹ ಕಡದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು'ಬೀಜದಕಡ'ಎಂದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವರು. ಗುಲಬರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ಯಾಜೆಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹುಕಾರರು ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಧಾನ್ಯಗಳ ಲೇವಾದೇವಿಗೆಂದೇ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದ ಲಾಭಾಂಶ ಮತ್ತು ಬಡವರ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತದ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡುವದು. ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಚಳುವಳಿಯು ೧೯೧೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೂ ದವಸದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ೧೯೪೪ರಲ್ಲಿ

ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಭಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತೀ ಸಣ್ಣ ರೈತರಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉಳಿತಾಯ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು

ಮತ್ತು ಉಳಿತಾಯದ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬೀಜದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ (ಹಳದಿಪುರ, ಬನವಾಸಿ) ಒಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದೂವರೆ ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಭತ್ತವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ವರದಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವುದು.

ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ (ಕಮಲನಗರ) ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಡ ಪಡೆದ ಧಾನ್ಯದ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಶೇ. ೭೫ರಷ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು.

ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ (ಚಕ್ರಭಾವಿ, ಆರಳು ಮಲ್ಲಿಗೆ) ಸಾಲ ಪಡೆದ ಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅಂದರೆ ಶೇ. ೧೦೦ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಈ ವರದಿಗಳು ಕೇವಲ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದಿಗೂ ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ಬಡ್ಡಿಯ ದರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಚಲಿತ ಇರುವ ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿಯ ಬಡ್ಡಿದರಗಳು ಪರಮಾವಧಿ ಶೇ. ೨೧ ಆಧಾರ ರಹಿತ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಇದ್ದರೆ, ಆಧಾರ ಹೊಂದಿದ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಶೇ. ೧೮ ಸರಳಬಡ್ಡಿ. ಆದರೆ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ವಿಧಿಸುವ ಬಡ್ಡಿದರ ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೇ. ೩೬ ರಿಂದ ೪೮ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿರಲಾರದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು— ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವೀಯ ಅಂಶ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೇಡವೆ? ಬಹು ಹಿಂದೆ ಭತ್ತದ ಖಣಜ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೮೮೦ರ ಒಂದು ವರದಿ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಒಂದು ಬಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಎರಡರಿಂದ ಮೂರು ಬಟ್ಟೆ ಭತ್ತವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು ಎಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಶೇ. ೨೫೦ ರಿಂದ ೩೦೦ ಎಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದವಸ ಭಂಡಾರಗಳು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಂತೆ ತೋರುವುದು.

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರದಿ ತಿಳಿಸುವಂತೆ (ಸಹಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಯ ಆಡಳಿತ ವರದಿ ೧೯೬೨) ಈ ದಶಕದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಗುಲಬರ್ಗ, ರಾಯಚೂರು ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದಾಗಿಯೂ, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ (೧೯೩೯–೧೯೪೫) 'ಲೆವಿ' ವಸೂಲಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

೧೯೬೯ರಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ೧೩೩೮ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವ್ಯವಸಾಯ ಪತ್ತಿನ ಸಂಘಗಳ ನಂತರದ ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಗ್ರೇನ್ಸ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ೩೮೩ ಗ್ರೇನ್ಸ್ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವು (ರಾ. ಜಿ. ಗ್ಯಾ) ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಲದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹ ಉಳ್ಳ ಶ್ರೀಮಂತರು ಬಡ ರೈತರನ್ನು ಈ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೂಲಕ ಶೋಷಿಸುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುವವು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯಗಾರನ ಕುಟುಂಬದ ಸರಾಸರಿ ಸಾಲದ ಹೊರೆ ೧೯೭೦–೭೧ರಲ್ಲಿ ರೂ. ೯೪೩ ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವ ದವಸಭಂಡಾರಗಳು

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಉಳಿದ ಯಾವದೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ದವಸದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯ ವರದಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಹಣದ ಬಳಕೆ, ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳೆಗಳತ್ತ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಒಲವು, ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳೆಗಳ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅತಿಹೆಚ್ಚಿನ

ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ರಮ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಎಂದು ಹೇಳ ಬಹುದು. ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳ ಆಡಳಿತ ವರದಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ೧೯೬೧ರ ನಂತರದ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ೧೯೬೧ರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಟ್ಟು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೮೪೫೪ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದವಸದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಸಂಖ್ಯೆ ೧೦೨೭ ಆಗಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ದಶಕದಲ್ಲಿ (೧೯೭೧), ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೯೪೩೭ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದವಸ ಭಂಡಾರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೇವಲ ೮೫೧ ಆಗಿತ್ತು. ೧೯೮೧ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೩೧೯೪ ಆಗದ್ದರೆ ದವಸಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೮೪೪ ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿತ್ತು. ೧೯೮೭ ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ರಾಜ್ಯದ ಸುಮಾರು ೨೫,೦೦೦ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ದವಸ ಭಂಡಾರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೇವಲ ೧೬೪ ಎಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ.

೧೯೬೪ರ ಆಡಳಿತ ವರದಿ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಸದರಿ ವರ್ಷದ ಜೂನ್ ೩೦ ರಂದು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಗ್ರೇನ್ಸ್‌ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೯೦ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ, ಷೇರು ಬಂಡವಾಳ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ೬೪,೪೯೩ ಮತ್ತು ರೂ ೧೭.೫೮ ಲಕ್ಷ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮತ್ತು ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಧಾನ್ಯಗಳ ಮೌಲ್ಯ, ರೂಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ ೧.೦೮ ಲಕ್ಷ ಮತ್ತು ರೂ ೧೦.೫೨ ಲಕ್ಷ ಎಂದು ವರದಿ ತಿಳಿಸುವುದು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲ, ಹಲವು ಗಳಿಸಿದ ಒಟ್ಟುಲಾಭ ರೂ ಲೆಖ್ಖದಲ್ಲಿ ೧.೪೨ ಲಕ್ಷ ಆಗಿತ್ತು. ಸದರಿ ವರ್ಷದ ೪೯೦ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೧೯೪ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಉಳಿದ ೭೪೧ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಿದ್ದವು ಎಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರದಿ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ೧೯೭೬ರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೊಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರೇನ್ಸ್‌ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೮೪೭ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳ ಸದಸ್ಯತ್ವ ೬೪೯೧೩. ಷೇರು ಬಂಡವಾಳ ರೂ ೨೭.೨೬ ಲಕ್ಷ. ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮತ್ತು ಸಾಲನೀಡಿದ ಧಾನ್ಯದ ಮೌಲ್ಯ ರೂ ಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂ. ೧.೯೧ ಲಕ್ಷ ಮತ್ತು ರೂ ೩೬.೧೪ ಲಕ್ಷ ಎಂದು ವರದಿ ಯಾಗಿದೆ. ಸದರಿ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಬರಬೇಕಾದ ಬಾಕಿ ಮೌಲ್ಯ ರೂ ೫೨.೦೭ ಲಕ್ಷ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೧೧೬ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗಳಿಸಿದ್ದ ಲಾಭ ರೂ ೪.೬೯ ಲಕ್ಷ ಆಗಿದ್ದರೆ ೧೯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅನುಭವಿಸಿದ ನಷ್ಟದ ಮೊತ್ತ ರೂ ೫೩೦೦೦ ಎಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. (ಈ ಬಗೆಯ ಸಹಕಾರಿಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮುಂದಿನ ಆಡಳಿತ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವ್ಯವ ಸಾಯ ಪತ್ತಿನ ಸಹಕಾರಿಸಂಘಟನೆಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ).

ಕೊಡಗಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ ಪೂರ್ಣ ದವಸ ಭಂಡಾರಗಳು

ಕೊಡಗು ಕಿತ್ತಳೆ, ಕಾಫಿ, ಏಲಕ್ಕಿ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾ ದಂತೆ ದವಸ ಭಂಡಾರಗಳಿಗೂ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳು ಕೊಡಗಿನಾದ್ಯಂತ "ಜಿ. ಬಿ"ಗಳೆಂದು ಚಿರಪರಿಚಿತ. ರಾಜ್ಯದ ಇತರೇ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಸಾನದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ರುವ ಅಥವಾ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಸ್ತೇಜನಗೊಂಡಿರುವ ದವಸ ಭಂಡಾರಗಳು ಈ ಪುಟ್ಟ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಹಕಾರಿ ಚಳುವಳಿಯ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ಎಂದು ಹೇಳ ಬಹುದು. ೧೯೪೯ ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ೮೪ ದವಸ ಭಂಡಾರ ಗಳಿದ್ದವು, ೧೯೫೫-೫೬ರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೦೪ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಳಗೊಂಡು ೧೮೯೭೩ ಸದಸ್ಯ ಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದ್ದವು. ಸದರಿ ವರ್ಷ ೩೩,೦೬೫ ಬಟ್ಟಿಗಳಷ್ಟು ಭತ್ತವನ್ನು ಸಾಲ ನೀಡಿದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ೧೯೯೨ರ ಒಟ್ಟು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ '೪೬೩ 'ಇವುಗಳದೇ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆ (೧೨೮). ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು(೭೪)ಮಡಕೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿ ನಲ್ಲಿ ೩೮ ಮತ್ತು ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ೧೬ ಸಂಘಗಳಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟುಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೫ ನಿಶ್ಚೇತನ ಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ಮೂರು ವಿಸರ್ಜನಾ ಹಂತ ದಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ವರದಿ ಯಾಗಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದವಸ ಭಂಡಾರಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು

೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ (ಭಾಗಮಂಡಲ ತಲಕಾವೇರಿಯ ಉಗಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ) ಇದೇ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ದವಸ ಭಂಡಾರ ಎಂದು ತೋರುವುದು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ೧೮೮೦ರ ವರದಿ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಶೇ ೨೫೦ ರಿಂದ ೩೦೦ರ ವರಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಬಡ್ಡಿಯ ರೂಪ ದಲ್ಲಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಈ ಸಂಘ ಗಳು ವಿಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಡ್ಡಿದರ ಕೇವಲ ಶೇ ೨೦ ರಿಂದ ೨೫. ಇಂದು (೧೯೮೭) ಜಿಲ್ಲೆಯ ೧೨೮ ದವಸ ಭಂಡಾರ ಗಳು ಹೊಂದಿರುವ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೩,೦೧೪ ಆಗಿದ್ದರೆ ಹಣದ ಲೆಖ್ಖದಲ್ಲಿ ಷೇರು ಬಂಡವಾಳ ರೂ ೧೨೦.೫೯ ಲಕ್ಷ, ಸಾಲನೀಡಿದ ಭತ್ತದ ಬೆಲೆ ರೂ ೧೯.೬೨ ಲಕ್ಷ, ಲಾಭ ಗಳಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೮೬ ಎಂದು ವರದಿ ಯಾಗಿದೆ. ದವಸ ಭಂಡಾರಗಳ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಲೆಖ್ಖಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಒಂದನ್ನೂ ಭತ್ತದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಪನ ಮಾಡಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾಲು (ಷೇರು) ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಒಂದು ಬಟ್ಟಿ ಭತ್ತಕ್ಕೆ (೮೦ಸೇರು) ಸಮಾನ ವಾಗಿರುವದು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತೀ ವರ್ಷದ ಜೂನ್‌ದಿಂದ–ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಧಾನ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಲನೀಡುವವು. ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನ ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ನಿಗದಿತವಾದ ಸಾಲವನ್ನು ಪಾಲು ಬಂಡವಾಳಕ್ಕೆ ಅನು ಗುಣವಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಪಡೆದ ಸಾಲವನ್ನು ಸುಗ್ಗಿಯ ನಂತರ ಶೇ ೨೦–೨೫ರ ಬಡ್ಡಿ ಯೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಯಾವದೇ ಸಂಧರ್ಭ ದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರು ಭತ್ತದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಸಲು ಅಥವಾ ಬಡ್ಡಿ ಯನ್ನು ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತವಾದರೆ ಪ್ರಚಲಿತ ಇರುವ ಭತ್ತದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ದರದಲ್ಲೂ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಲವನ್ನು ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದು. ಸುಗ್ಗಿಯನಂತರ ಜನವರಿಯಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ ವರೆಗೆ ಸಾಲದ ವಸೂಲಾತಿಯಕಾಲ. ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಸಾಲ ನೀಡಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಳಿದ ಭತ್ತವನ್ನು, ಡಿಸೆಂಬರ್ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ದರದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಸಂಘವು ಭತ್ತವನ್ನು ಕೆಡದಂತೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಇಡಲು ಸುಸಜ್ಜಿತ ವಾದ ಮರದ ಖಣಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಗಂಡಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರ ನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

ಈ ಸಂಘಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಸಂಘ ಗಳು ತಾವು ಗಳಿಸಿದ ಲಾಭಾಂಶವನ್ನು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಡಿವಿ ಡೆಂಡ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಂಚದೇ ಶೇಖರಿಸಿಇಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಮರಣ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಅಂತಹ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಉಚಿತ ವಾಗಿ ಭತ್ತದ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಮರಣೋತ್ತರನಿಧಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅನೇಕ ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಒಂದುರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ವಿಮೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು ತ್ತಿರುವುದು.ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಮೆ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಭತ್ತದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇಸದಸ್ಯರು ಮರಣೋತ್ತರ ನಿಧಿಗೆವಂತಿಗೆ ಪಾಲುನ್ನು ಬಂಡವಾಳದೊಂದಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾಗು ವುದು. ಬಹುಪಾಲು ಸಂಘಗಳು ಇತರೇ ನಗರ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಲಾಭಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಸದಸ್ಯರ ಕಲ್ಯಾಣನಿಧಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನಿಧಿ ಮುಂತಾದಜನೋಪಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸು ವಂತೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಲಾಭಾಂಶಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇತರೇ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದು ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಬರಬೇಕಾದ ಸುಸ್ತಿ ಸಾಲ ಮುಂತಾದವುಗಳು.